

מאמר על דרשות חז"ל

רבינו אברהם בן הרמב"ם
(קטעים, על פי מהדורת ליפסיה)

תוכן המאמר :

הקדמה

אין להאמין בדבר רק בגלל אומרו
נאמין לאריסטו רק בדבריו שבאו במופת
חכמים חזרו בהם מדבריהם

חלק הדרשות

החלק הראשון

החלק השני

החלק השלישי

החלק הרביעי

והחלק החמישי

חלק המעשיות ארבע חלקים

החלק הראשון

הדרך הראשון

הדרך השני

הדרך השלישי

הדרך הרביעי

החלק השני

החלק השלישי

החלק הרביעי

דע כי כל הנמצא בתלמוד זולתו מחבורי החכמים ז"ל בעלי מדרשות והמעשיות, דברי הפוסקים הנמצאים בידינו עתה מעטים ונעלמים מעיני כל ההוגים בתלמוד ורובי המפרשים לא שלחו בהם ידם ולא באה נפשם בסודם. ואבי מורי ז"ל חשב לחבר ספר בפירושהם, כאשר זכר בתחילת פירוש המשנה, ולבסוף נטה מעליו, ויירא משה מגשת אליו, כאשר אמר בתחילת המורה .

ואני אחר פטירתו פירשתי בעניין זה מעט קט, ולא נטיתי, מפני שנתעסקתי בחבור הספר הזה. כי ראיתי תועלתו גדולה ונאמנה מהתחלת הראשונה. אעפ"כ אני מעיר לבך ורעיונך. ואתה פקח עיניך על הדרך הזה שדברו החכמים בדרשות הנמצאות להם, וממנו כוונתם תהא צופה, ויהיה לך לאלהים. ואתה תהיה לי לפה, ומזה תמלט נפשך מלהלעיג על דברי החכמים או מלכפור באמיתת דבריהם. או משתחשוב שהם מעשה ניסים כאשר נעשה לנביאים. וכי כן יעשה לכל חכם וחסיד. ושאין הפרש בין קריעת ים סוף למשה וליוצאי מצרים, ובין צליחת הירדן לאלישע ולאליהו, או לאחד זולת אלו. וכל זה תתחייב כשתיקח אותם הדרשות על פי פשוטן, או על פי הנראה מהם לכתחילה בעיון הראשון. ודי היה בנו להורות שיש מדרשות ומעשיות שיש להם עניין פנימי נסתר חוץ מהעניין החיצוני הנראה. וכל שכן במה שגילה אבא מורי ז"ל בחיבוריו מזה. לולי כי חפצי ורצוני להוסיף ביאור ולהודיעך מעשים בחלוק ענייניהם שאני מחלק לך בקרוב. ובמשלים אמשול לך בזה הפרק. וראיתי להקדים תחלה הקדמה זו :

הקדמה

אין להאמין בדבר רק בגלל אומרו

דע כי אתה חייב לדעת, כל מי שירצה להעמיד דעת ידועה, ולישא פני אומרה, ולקבל דעתו בלי עיון והבנה לעניין אותו דעת אם אמת אתה אם לא, שזה מן הדעות הרעות, והוא נאסר מדרך התורה וגם מדרך השכל.

אינו מדרך השכל מפני שהוא מתחייב גירעון וחסרון בהתבוננות מה שצריך להאמין בו. ומדרך התורה, מפני שנוטה מדרך האמת ונוטה מעל קו הישר.

אמר השי"ת "לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפוט" וגו'. ואמר "לא תכירו פנים במשפט" וגו'. ואין הפרש בין קבלת אותו דעת להעמידה בלא ראייה, או בין שנאמין לאומרה ונשא לו פנים ונטען לו, כי האמת אתו בלי ספק, מפני שהוא אדם גדול הימן וכלכל ודרדע. שכל זה אינו ראייה אבל אסור.

ולפי הקדמה זו לא נתחייב מפני גודל מעלת חכמי התלמוד ותכונתם לשלמות תכונתם בפירוש התורה ובדקדוקיה ויושר אמריהם בביאור כלליה ופרטיה, שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע והתכונה, [ולהאמין] אותן כאשר נאמין אותן בפירוש התורה, שתכלית חכמתה בידם, ולהם נמסרה להורות לבני אדם, כעניין שנאמר "על פי התורה אשר יורוך" וגו'.

אתה רואה החכמים, במה שלא נתברר להם מדרך סברתם ומשאם ומתנם, אומרים: "האלהים, אילו אמרה יהושע בן נון לא צייתיה ליה". כלומר לא הייתי מאמין ביה, ואע"פ שהוא נביא, כיון שאין בידו יכולת להודיע העניין בכוונה מדרך הסברא והמשא והמתן, והדרכים שבהם ניתן התלמוד להידרש. ודי בזה ראייה ומופת, ולא נענעין להם עוד, כיון שאנחנו מוצאים להם אומרים שלא נתאמת ולא נתקיימו בגמרא דברי הרפואות.

וכעניין תקומה, שאמרו שמונע להפיל הנפלים, שלא נתאמת, וכיוצא בזה עניינים רבים שדברו פרק שמונה שרצים במסכת שבת וכו'. ובמקומותם אתרץ דברים שבחנו אותם הבוחנים ונשמעו ביניהם, וסמכו הם עליהם, ולא יודה על אמיתת עיון רופא אמיתי ולא שכל:

ודע, כי לא יתחייב בעבור מה שאמרנו שיהא מה שאמרו חז"ל -
אי כפית אכול, אי צחית שתה, אי בשל קדרך שדי במכמנא,

הדברים שאמרנו. כי זה המאמר הוא עיקר הבריאות כאשר אימתוהו הבחינה ורפואות הרופא, רוצה לומר שלא יאכל אדם עד שירעב, ושלא ישתה עד שיצמא, וכשיצמא שלא יאחר לשתות. וכשיתעכל המזון במעיו שישליכנו ולא יאחרנו, שאם צריך לנקביו שלא ישהה אותם.

נאמין לאריסטו רק בדבריו שבאו במופת

וכן אין לנו לטעון לאריסטו ולומר, הואיל ואדון חכמי הפילוסופים הוא, והקים מופתים אמיתיים על מציאות הבורא ית', וכיוצא בזה מדברים אמיתיים שבאו במופת ופגעו דרך האמת, כי כן מצא האמת באמונת קדמות העולם, ושאין הבורא ית' יודע הפרטים וכיוצא בזה. ולא להכזיבו ולומר, הואיל וטעה באמונת אלו, כי כן טעה בכל אמריו.

אבל יש לנו, ולכל נבון וחכם להתבונן כל דעה וכל מאמר, על דרך שיש להתבונן אותה. ולאמת ולקיים מה שראוי לקיים, ולבטל מה שראוי לבטלו, ולעמוד מלפסוק הדין במה שלא הוכרע האחד משני הפכים, אמרו מי שאמרו, כאשר אנו רואים אותם ז"ל שאמרו "אם הלכה נקבל - ואם לדין יש תשובה."

וכן הם עושים במה שלא הוכרע האחד משני הפכין, שמעמידים אותו באומרם בו 'תיקו', וחוזרים להם מדעת שנתאמת להם, במאמרם בהרבה מקומות "חזר בו ר' פלוני מדבריו". "חזרו בהם להורות כדברי בית שמאי."

חכמים חזרו בהם מדבריהם

וגדול מזה, בהוראתם ואהבתם דרך המשפט אמרו

"אוקי רבא אמורא עליה ודרש ואמר, דברים שאמרת בפניכם טעות הם בידי."

ועניינים אלו וכיוצא בהם, אין להבינם ולהתבונן אותם מפני שהיה גדול העצה והחכמה, אלא מפני הראיות והמופתים שיש עליהם. וכן אמר אבא מורי ז"ל ביאורה. והוא דבר מבואר ועניין קל בעיני כל נוטה מעל תאוות גופו

ואחר הקדמה אומר, ומהשם אשאל עזר על התבוננת האמת, כי כל הדרשות הנמצאים בדבריהם ז"ל בתלמוד ובשאר מקומות מתחלקות לחמשה חלקים:

חלק הדרשות

החלק הראשון

החלק הראשון מחלקי הדרשות החמשה, הם דרשות על פי פשוטן, לא נתכוון בהם דבר אחר זולת הפשט והנראה בעיני ההוגים.

והחלק הזה עם היותו מבואר ואינו צריך דמיון אודיעך דמיונו לתוספות ביאור. והוא כעניין מה שאמרו במסכת ברכות:

א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר אז ימלא שחוק פינו וגו'.

החלק השני

החלק השני הדרשות שיש חיצון ופנימי. והכוונה היות העניין הפנימי ולא העניין החיצון הפשטי. ושמו לו עניין חיצון הפך עניני הפנימי לתועלת גדולה, כבר התבאר רובם אבל לא כולם במורה הנבוכים ובפירוש המשנה.

ודמיון החלק מה שאמרו בגמ' דתענית:

אמר ר' אליעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בגן עדן והוא עומד ביניהם, וכל אחד ואחד מראה באצבע, שנאמר "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו, זה אלוהנו

קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

הנה פשט דרש הזה ירחיק כל בעל שכל וכל בעל אמונה מלהאמינו. והעניין האמיתי שנתכוון עליו ר' אליעזר ששכרן של צדיקים הנזכרים לחיי עולם הבא, הוא השגתם מהשם ית' מה שלא היה משיגים בעולם הזה בשום פנים, וזה תכלית הטובה שאין למעלה ממנה. והמשיל שמחת ההשגה היא כשמחת מחול. וכן דמה שמחת כל אחד ואחד מה שלא היה יכול להשיג תחלה ממנו ית' באמרו, 'וכל אחד ואחד מראה עליו באצבע'. והביא ראיה על המלטת הנפש המשכלת מן האף והחמה בעז"ה באמרו "וישיענו", והביא ראיה על ההדר והכבוד האמת שישנו אז לצדיקים באמרו "נגילה ונשמחה בישועתו". וזה תכלית בקצרות לשון ושלמות ענין מפי דמיון והוראת ענין נכבדים ורבים במלות קצרות ודברים מעטים. ובזה תחשוב לכל כיוצא בזה:

החלק השלישי

החלק השלישי דרשות שאין להם עניין פנימי, אלא כוונת אמרם דרך פשוטם בלבד. אלא שידיעות פשט דרשות אלו והתבוננותו קשה מאוד על רובי המעיינים עד שלא יובן, ואם יובן תהיה תכונת עניינם חסרה או שלא כראוי. ולפעמים יראה מרוב דרשות החלק הזה הפוך כוונתם לקושי העניינים והשתתפות המלות ההם ונאמרו בשיתוף על שני העניינים, וזה החלק בקושי ובהיסתרו קרוב לחלק שלפניו אך במקצת מקומות יותר קשה ונסתר, לכן צריך להיזהר בו ושלא יפסוק פירוש במהרה פן יבוא לטעות ולצאת מן הדרך.

ודמיון חלק זה מה שאמרו בגמר' בברכות לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר "רגזו ואל תחטאו", ואם נצחו מוטב, ואם לאו - יקרא ק"ש, שנאמר "על משכבכם". ואם נצחו - מוטב, ואם לאו, יזכור יום המיתה, שנאמר "ודומו סלה".

הנה זה לא נתכוון אלא פשוטו אך התבוננת הפשט קשה מפני כי הוראות יצר טוב ויצר הרע נעלמות, והסבות שזכר קשה להבין, ואני אעריך להבינו כדי שתחשוב כל כיוצא בו על זה.

ואומר כי לשון 'ירגיז' ר"ל להמשיל ולהשליט יצר טוב הוא הדעת, ויצר הרע הוא תאוות הגוף וכיוצא בה. וכוונת העניין שיש לו לאדם להמשיל ולהשליט דעתו על הנאת גופו, ויעלה זה במחשבתו תמיד, ואם די לו בזה להכנעת תאוותיו מוטב, ואם לאו יוסיף על המחשבה ויהגה בחכו ויוציא בשפתיו פסוקים ומלות שיכניעוהו ויזכירוהו הכנעת התאוה, וימנע מחשבתו לצאת ולהרהר בדבר אחר ויקרא ק"ש ויתבונן ענינו וישיבנו אל לבו.

וייחד קריאת שמע לשני הסבות:

האחד הוא הרפה והחלש, מפני שאמר הכתוב "על משכבכם", ובק"ש נאמר "ובשכבך", והוא גזירה שווה ובמלות על דרך סברות.

והשני הוא החזק, מפני שבק"ש זיכרון גדולה תכלית יצר טוב והייחוד והאהבה והעבודה ונקם ושלם והכנעת יצר הרע, באמרו "לא תתורו", וחיזוק יצר טוב באמרו "והייתם קדושים לאלהיכם". ואח"כ אמרו "אם נצחו מוטב" ... כלומר, אם הרע יעלה גאונו וגאותו ולא יכנע לבבו הערל במבטא שפתיים באותם הפסוקים הנזכרים בק"ש, אז יכניעוהו בזיכרון יום המיתה וסוף כל האדם, ודי בזה שברון יצר הרע והכנעת גאונו. כעניין מה שאמר עקביא בן מהללאל "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה".

החלק הרביעי

החלק הרביעי שאומר אותו בפירוש פסוקים על דרך מחמדי השיר. לא מפני שאומרם האמין כי עניין הפסוק הוא עניין הדרש ההוא, וחלילה וחס! הוא מה שאמרו ז"ל מקרא לחוד .

ודמיון החלק הזה מה שאמרו בגמרא דתענית -

א"ר יוחנן מאי דכתיב "עשר תעשר" - עשר בשביל שתתעשר .

וכאשר אמרו שם בפירוש -

"והריקותי לכם ברכה עד בלי די" - עד שיבלו שפתותיכם מלומר די .

וכן כל כיוצא בזה. ולא יעלה על דעתך שכל דרש בפסוק מן הפסוקים כאשר יאמין מי שלא הגיע לדעת אמיתית שאומרים שזה הקבלה בידם כאשר הוא בעיקר התורה והקלות, אין הדבר כן. אך דע כי פירוש לפסוקים שאינם תלויים בעיקר מעיקרי הדת ולא בדין מדיני התורה, שאינם קבלה בידם, אבל יש מהם לפי הכרעת הדעת, ויש מהם דברים הנאים ומתקבלים על דרך מחמדי השיר, ומשיאים המלות הענינים שהם יכולים לישא ומוציאים אותם, וכמה פעמים על דרך תלמוד הבינה במחמדי השיר .

כי אני לא מסתפק במאמר דברי ר' יהושע בפרשת "וישמע יתרו" -

מה שמועה שמע ובא, מלחמת עמלק שמע ובא .

כי זה משיקול הדעת אמרו ולא מקבלה. וראיה לזה ממה שאמרו "שכן הוא כתובה בצדה". ואם הייתה קבלה בידו, לא היה צריך לראיה לפירוש .

ועוד ראיה אחרת, שהרי אנו רואים חכמים אחרים זולת ר' יהושע בפרשה סוברים דעת אחרת, ואם הדבר קבלה לא היו חולקים בו. שהרי ר' אלעזר אמר 'מתן תורה שמע' והביא גם הוא ראיה לפירוש, ור' אליעזר אומר 'שמועת ים סוף שמע ובא' והביא גם הוא ראיה לפירוש. וכן אין ספק בעיני כי דברי האומר בפירוש "דבר אל בני ישראל ויסעו" - הסיע אותן מליבן, כי זה על דרך תלמוד הבינה במחמדי השיר, ולא על דרך פירוש הדת .

ותמצא לחכמים ז"ל דרשות מזה החלק בלי ספק שלא יהא פירוש דרשות פסוק אלא דרשות עומדות בעצמן, כדאמר בגמרא ר"ה :

"תנא הוא כנען, הוא סיחון, הוא ערד. סיחון שדומה לסיח במדבר, כנען על שם מלכותו, ומה שמו ערוד שמו ."

וקרוב להיות כי רוב הדרשות הנמצאות בדבריהם ז"ל הם מזה החלק, כי הוא האמת שאין עליו מערער אלא שוגה ופתי, כי זה החלק מדבריהם יתחלק לחלקים רבים בהחלק ענינים, כהתחלק דעת המשוררים, כן יתחלקו דרשות אלו בהתחלק דעות האומרים וחכמתם, והתבונן זה .

החלק החמישי

והחלק החמישי דרשות דיברו בהם לשון הבאי .

ודמיון החלק הזה בגמרא דפסחים :

אמר מר זוטרא מאצל על אצל הוא טעון ארבע מאה גמלי. דרש אצל הראשון הוא ראש הפסוק והאחרון הוא סוף פסוק, ולאצל ששה בנים ואלה שמותם עזריה בכורו וישמעם

ושעריה ועבדיה וחנון כל אלה בני אצל .

ואמרו קצת המפרשים להנאת זה הדבור כי אצל הראשון הוא זה הפסוק והאחרון הוא פסוק שני שאחר זה, ולאצל ששה בנים וגו', והדרשה היא על שני פסוקים אלו. ועל שני הדרכים לא יסור דרש זה מהיותו לשון הבאי, כי לא יתכן בעיני כל בעל דעה שיש דרש על המקרא כולה משא ארבע מאות גמלי, וכ"ש על שני פסוקים, הלכך אינו אלא לשון הבאי, וכבר ביאר זה זולתינו .

והחלק הזה מהדרשות מעט מזער בהעריכו לשאר חלקים, לפי שרוב דבריהם בלשון הבאי אינו אלא במעשיות כאשר אומר .

חלק המעשיות ארבע חלקים

החלק הראשון

מעשיות שהיו ושאינן בעולם כפי מה שתמצא אותם כתובים, והוצרכו להביאם ללמוד מהם תועלת. והתועלת אפשר שתהיה בדינים או בדעות או באמונות, או שיהיה המעשיות ההם מעשה נפלא ומאורע קרוב לעניין הנזכר קודם .
אם כן יצא החלק לארבע דרכים :

הדרך הראשון

הוא המעשה שתלמוד ממנו תועלת בדינים .

כדאמר בסוכה "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה - "

וכן א"ל ב"ה לב"ש מעשה שהלכו זקני ב"ה וב"ש לקראת ר' יוחנן בן החורני ומצאוהו ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית, א"ל ב"ש משם ראה, אף הם אמרו לו א"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך .

וכדאמר בכתובות -

אמי' דרמא בר חמא כתבינה לנכסה לרמא בר חמא בצפרא, לאורתא כתבינה לרב עוקבא בר חמא, אתא רמי בר חמא קמיה דרב ששת אוקמיה בנכסים, אתא רב עוקבא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסים, אתא רב ששת קמיה דרב נחמן א"ל מה טעמא עבוד מר הכי א"ל שודא דדיינא עבדי, א"ל אנא נמי שודא דדיינא, א"ל חדא דאנא דיינא ומר לא דיינא, ועוד מעיקרא לא בתורת האי אתית .

ובמעשיות דרך זו רבו מספור .

הדרך השני

הוא מעשה שנלמד תועלת במדות ודעות .

כמו שאמר במסכת שבת -

לעולם יהא אדם ענותן כהלל ולא קפדן כשמאי, מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה עד והלל לא יקפיד .

למדנו מן המעשה ההיא שצריך אדם להדמות להלל במידה כפי יכולתו שלא יקפיד ולא ירגיז ואפילו על דברים המקניטים, שזו מידה נכבדת מאוד וזה הדרך נמצא בתלמוד הרבה :

הדרך השלישי

הוא המעשה שנלמד ממנו עיקר מעיקרי האמונה .

כמו שאמר במסכת תענית

מעשה שאמרו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים, אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים שלא ימוקו. התפלל לא ירדו. עשה עוגה ועמד בתוכה ואמר רבונו של עולם בניך שמים פניהם עלי וכו' .

הנה המעשה הזה יורה על אמיתת אמונה נכונה, שהשם ית' שומע בקול עבדיו הצדיקים, ועונה אותם בצר להם. שנאמר "ומי גוי גדול אשר לו אלוהים קרובים אליו כה' אלהינו" וגו'. ונאמר ע"י הנביא "אז תקרא וה' יענה". ואומר "יקראנו ואענהו". "ודמיון מעשה זה שאמרו בתענית :

פעם אחת עלו ישראל לרגל. ולא היה להם מים לשתות. הלך נקדימון בן גריון וכו'. עד לפיכך נקרא שמו נקדימון, שנקדה לו חמה בעבורו .

וכמוהו הרבה בתלמוד .

הדרך הרביעי

מעשיות שנכתבו מפני שאירע בהם דבר פלא ועניין תימה .

וכמוהו מה שאמר ביומא -

ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי הוו קאזלי באורחא איקלעו לההיא אושפיזא א"ל ר' מאיר לאושפיזא בני מה שמך א"ל כידור. אינהו יהבו ליה כיסייהו ור' מאיר לא יהיב ליה כיסיהו וכו' .

הנה המעשה הזה לא נכתב אלא להודיעך בינת ר' מאיר והפלא שאירע שנתאמתו דברי ר' מאיר בהכרת האיש ההוא. וכמוהו מה שאמר במגלה :

דר' יהודה נשיאה שלח ליה לר' אושעיה אטמא דעגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח קיימת בנו מתנות לאביונים. הדר שלח ליה כוליא דעגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה קיימת בנו רבנו ומשלוח מנות איש לרעהו .

וכן כל כיוצא בזה, ומעשיות בדרך הזה בתלמוד לאין מספר, ובגמרא דגטין תמצא מהן לרוב ובמקומות אחרים בתלמוד. ואפשר כי בהתחלק דעות המפורשים במעשיות אלו שימצא בהם תועלות אחרות, וימצאו בשלשת הדרכים שדברנו בהם כבר. והאמת שזה החלק מהמעשיות יש לו דרך רביעי בפני עצמו על הדרך שבארנו :

החלק השני

המעשיות שנראו ואירעו בהם בחלום, וזכרו אותם בלשון צח ופשוט לדעתם, כי אי אפשר שיטעה בהם בעל שכל ובינה .

וכמו שאמרו חז"ל בברכות .

"תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים" וכו' .

וכזה בדבריהם בהרבה מקומות, וכמו כן במעשיות שזכרו בהם מראות הנביאים ושדבר עימהם, ושהועילו עימהם. וכמו מעשיות שזכרו בהם שדים, והרואה שאין לבו עמו יחשוב כי הם דברים היו בעולם כמו שנכתבו, ויבוא לחשוב ולהאמין דבר הנמנע שאי אפשרי אבל חייב, וכל זה יקרה לו לרוב פתיותו ומיעוט ידיעתו בטבע העולם, ובמעשה הנסים ובדרך החכמים ז"ל שהוא דרך הנביאים, שספרו בלשון הפשוט מה שראו במראות הנבואה, ודרך זו דרכו החכמים כמו שבאר אבא מורי ז"ל במורה הנבוכים למבין.

החלק השלישי

מעשיות שאירעו בעולם כמו שנכתבו, אלא שדברו בהם לשון הבאי לדעתם כי לא יטעה בעל שכל שהם דברי הבאי. והם היו מתירים חלק זה שהוא לשון הבאי. כענין שאמרו בגמ' תמיד

"דברה תורה לשון הבאי". "דברו נביאים בלשון הבאי". "דברו חכמים בלשון הבאי". דברה תורה בלשון הבאי. ערים גדולות ובצורות בשמים. דברו נביאים בלשון הבאי ותבקע הארץ לקולם. דברו חכמים בלשון הבאי תפוח וגפן ופרוכת.

וג' מקומות אלו הם במשנה, כי בתלמוד ימצא הבאי לאין מספר. שלא ימנע כ"ג ולא ב"ג:

ודמיון החלק הזה מה שאמרו בגמרא דמגילה. "רבה ור' זירא עבדי סעודתא בהדי הדדי קם רבה שחטי' לר' זירא בעי רחמים עליה ואחייה". פירוש שהכהו ופצע בו חבורה גדולה שקרוב למיתה ולגודל המכה הביא שחטיה, ואולי היתה המכה ההיא בצוואר, ופירוש ואחייה מלשון ויחי מחליו, ובלשון חכמים ז"ל עד שתחיה המכה.

וכמוהו:

רבי חכינאי הוה קאזיל לביה רב בשילהי דר' שמעון בן יוחאי וכו', ואזיל ויתבב בבי מדרשא עשר שנין וכו', עד פרח רוחה [שנפרדה ממנה נשמת רוח חיים], אמר לפניו רבש"ע ענייה זו לשוא שמרה, בעי רחמיה עליה ואחייה.

ואין פירוש "פרחה רוחה" שנפרדה ממנה נשמת רוח חיים במיתה, אלא מרוב שמחתה כשראתה אותן בפתע פתאום נפלה להפרח חלק מחלקי הנפש החיה, כאשר יקרה לבני אדם פעמים רבות, ובקש רחמים וחיייתה ותחי נפשה. וכן כל כיוצא בזה:

החלק הרביעי

הם מעשיות שאירעו באמת, אלא שדברו אותם בתבנית משל וחידה, באלו נתבונן שלא נתבאר עניינם לכל אדם בכללו, עד כשיתבונן בצורת מעשה החכם והנבון יבינהו וידע כוונתו ויראה בפשט מעשיות מהחלק הזה, דברים נאים ונחמדים. ודברים אחרים שמניעתו נכרת אפילו לפתי וקטן, ויקרה לפי שמניעת דברים אלו בעיין פשוטה להאמין הדרש הוא על פי פשוטה אע"פ שהוא נמנע אצלו, ולמי שידע טבע העולם ודרך מציאותיו יבין ענין המשל החידה ויכירו.

ודמיון דבר זה כמו שאמרו במס' סוכה

הנהו תרתי כושאי דהוו קיימו קמיה דשלמה, ואמרו ליה לאלחורף ואחיה בני שישא ספרי דשלמה חזייה למלאך המות דהוו עציב וכו', עד פתח שלמה ואמר רגלוהי דבר אינש אינון ערבין ביה, לאתר דמתבעיין אינון מובלין ליה.

הנה פשט המעשה נמנע מניעה גמורה לכל בעל שכל ובינה. וענינו לפי הנראה בעיני הוא דבר אירע

באמת, ר"ל כי שני האלה נודע לשלמה כי היו הולכים בדרך כל הארץ מפני חולי שקרה להם או עניין אחר, ורצה לקנות תחבולות להצילם מן המות, והבריחם מן הארץ היא אל ארץ אחרת שהייתה טובה להם לפי מה שהיו צריכים ולפי מזגם שהיה חושב כי ימלטו שם, ומתו במקום שהוא אשר חשב שלמה כי שם ימלטו, ברצון השי"ת אשר אין מלפניו לא מנוס ולא מברח, ובזה אמר שלמה "רגלוהי דאינש" וכו'. וכל מה שנאמר בעניין המעשה ההוא מלבד מה שפירשנו הוא לתיקון המשל ולחבר עניין החידה. ואפשר כשיתבונן אדם היטב במלות המעשה הזה ימצא עניין לכל מלה ומלה, ואין רצוני להאריך עתה בזה.

ואל תתמה מפני שזוכרים החמה ז"ל בדבריהם מעשיות ואגדות שכלם בכללם משלים וחידות, ואינם על פי פשוטם, שהרי הם ז"ל מפרשים פסוקים מדברי הנביאים על דרך זה, ראה מה שאומרים בפסוק "הוא הכה את הארי". ובפסוק "הוא הכה את שני אריאל" בגמרא דברכות, והוציאוהו מפשוטו עם היות הנביאים אומרים אותו בלשון פשוט כאלו אין בו עניין שני, ואין רצונו לומר כי פסוקים אלו יש להם עכ"פ פירוש אחר חוץ מפשוטם, ושמים אותם חידות ומשלים. כ"ש שיש לנהוג מנהג זה בדבריהם, שפשוטם נמנע בעיני כל רואה בעיניו.

וכבר העיר על זה אבא מורי בפרק חלק מפירוש המשנה. ומצאנו להם ז"ל מאמר נכבד מורה ומודיע כי ימצא חידות ומשלים ברוב דבריהם כעניין שאמרו בגמרא דערובין.

תלמיד אחד שהיה לו לר' אליעזר שהורה הלכה לפניו, אמר לה לאימא שלים דביתהו, תמה אני אם יוציא זה שנתו, ולא הוציא שנתו, אמרה לו וכי נביא אתה וכו'. עד שמו ושם אביו למה שלא תאמר משל היה.

הנה לך שהורינו בזה, שיש בדבריהם דברים רבים שאינם על פי פשוטם, והשב ראייה זו על לבך ושים עינך בה, כי היא פליאה נכבדת וראיה גדולה, והעיר אותי על ראייה זו אחד מנבוני תלמידי החכמים.

והחלק הזה האחרון מן המעשיות קרוב להיותו מהחלק השני מהדרשות, ר"ל שהשני חלקים נכבדים וכולם מחמדים וענייניהם גדולים ונפלאים, ואין לגלותם לכל אדם, ומפני זה דרכו בהם דרכי החידות והמשלים, ואתה דע לך.

ואחד מן הדברים שיש לך להתבונן ולהתעורר בו מפני שיש לך תועלת גדולה בידיעת המעשיות או יותר כגון שהיה ממנו בחלום וממנו בהקיץ בלי ספק, וממנו משל וחידה, וכשתבוא לפרש כל המעשה על דרך אחד מהחלקים תגדל המבוכה, ולא יודע אמיתת המעשה, ולהעריך בזה די לך תועלת.

דרשות מורכבות

ודע כי כן הדרשות נמצאים מורכבים, ר"ל כי ימצא דרש מורכב משני חלקים או יותר ודמיון המעשה המורכב משני חלקים או יותר ממה שאמרו בחגיגה.

ת"ר מעשה בר' יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על חמורו ויוצא מירושלים, ור' אליעזר בן ערך אחריו ללמוד תורה מפיו, א"ל שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה, א"ל ולא כך שנית לך ולא במרכבה ביחיד, אא"כ היה חכם ומבין מדעתו וכו' עד יצא מחלצין.

הנה המעשה הזה קצתו היה בהקיץ בלי ספק כמו שאמר, וקצתו בחלום. נמצא שהוא מורכב מן הראשון ומן השני, וכן כל כיוצא בזה. ודמיון המעשה המורכב מג' חלקים, המעשה שאחר זה המעשה שהזכרנו, וזה שאמרו חז"ל וכשנאמרו הדברים לפני ר' יהושע וכו' עד מזמנים לכת השלישית.

הנה המעשה קצת מהחלק הראשון וקצתו מהחלק השני, וקצתו מהחלק הרביעי.
ודמיון החלק הראשון מהמעשה, הנה הוא גוף המעשה ה נזכר בראשונה שהיו גיבורים אלו מתעסקים
בדרוש מעשה המרכבה. דמיון החלק השני מבואר במעשה שא"ר יוחנן בן זכאי ראיתי בחלומי .
ודמיון החלק הרביעי מה שאמרו בעניין קבוץ המלאכים ועומדים לפניו. ואי אפשר פירוש עניין זה כי
הוא גילוי סוד. וכבר דברנו גדולות ונכנסנו לפנים שלא ברשות, וביארנו מה שיש בו ספק לכל נבון
וחכם .

ואומר אני כי בחלקי המעשיות והדרשות לחלקיהן, ובהביאו דמיון כל חלק וחלק. כי פרשתי זה כל
הדרשות והמעשיות שנמצאים בתלמוד בכוח הקרוב למי שמבין, כי ידעתי כי לא יקשה אחרי זאת על
המבין, כשיראה דרש או מעשה שישמענו שידע ויבין מאיזה חלק הוא מהחלקים שזכרנו. ובזה ימלט
נפשו מלהוציא על המדברים ז"ל דיבות שלא כראוי כאשר יוציאו הקראים והכסילים וכיוצא בהם. או
שיטבע ביון הסכלות בדברים הנמנעים, ויחשוב שימצא דבר שאינו מצוי ושאינו דבר שלא היה ונברא,
ויבוא לכפור בהשי"ת בהגשימו אותו וכיוצא בזה. וכן יקרהו בפרשו אותם הדרשות על פי פשוטם
והאמינו אותם על דרך ההוא. כמו שאמרו חז"ל תלמיד טועה ברבו תולה.

והתבונן עיקר זה כי הוא עמוד גדול וחומה בצורה ביארתי בסיוע אלי בספר הזה. ועתה אתה ברוך ה'
שימנו כחותם על לברך, וכטוטפות בין עיניך. יהיה לך לפתח והקדמה לכל מה שתקרא או תשמע
מהדרשות והמעשיות, ועליך תועלת גדולה. ותהיה ממשכילי האמת ומכיריו ולא מהפכם ההולכים
אחרי ההבל ומהבלים. והוא יתברך ברחמיו יישר מעגלותינו ויכין צעדינו לדרוך בנתיבות האמת וללכת
בארחותיו יהי שמו מבורך אמן :

אברהם בן משה בן מימון הספרדי :

and to show thee the subjects together with their illustrations according to their respective parts as I shall soon divide them for thee in this chapter. First of all, however, I must begin with a preamble.

II. Know that it is your duty to understand that whoever propounds a certain theory or idea and expects that theory or idea to be accepted merely out of respect for the author without proving its truth and reasonableness pursues a wrong method prohibited by both the Torah and human intelligence. From the standpoint of intelligence, such a method is worthless for it would cause one to minimize the importance of those things which, after scrupulous observation and proofs, ought to be believed, and from the point of view of the Torah — because it inclines from the true path and from the straight, levelled road. The Lord, praised be He! said: Thou shalt not respect the poor person, nor honor the great person; in righteousness shalt thou judge, etc. (Lev. 19, 15). And it also says, Ye shall not respect a person in judgment (Deu. 1. 17). And there is no difference between him who accents an idea without any evidence as to its integrity, and him who believes a person's statement simply because he respects the latter and therefore contends that his idea is undoubtedly true since it emanates from a great man like Heiman, Kalkal or Darda 2). For all this gives no evidence as to the merits of the subject in question and is therefore forbidden. According to this preamble, then, we are not in duty bound to defend the opinions of the sages of the Talmud, concerning medicine, physics and astrology, as right in every respect simply because we know the sages to be great men with a full knowledge of all things regarding the Torah, in its various details. Although it is true that in so far as knowledge of our Torah is concerned, we must believe the sages arrived at the highest stage of knowledge, as it is said (Deu. 17, 11.) In accordance with the instructions which they may instruct thee, etc., still it is not necessarily so concerning any other branch of knowledge. Thou canst see that even the sages themselves say very often of things which cannot be proved by discussions and arguments, "I swear, that even had Joshua b. Nun said it, I would not obey him." This means that I would not believe him although he was a prophet — since he cannot prove the reason for such a thing in accordance with the rules of the Talmudical construction. The following evidence will be sufficient proof for it and none will venture to dispute

2) See I Kings 5, 1, in reference to these names.

INTRODUCTION TO THE AGADA

By Abraham, son of Moses Maimonides,

Translated from the Hebrew.

I. Let it be known that the greater part of whatever is found in the Talmud or in the other books of the sages, blessed be their memories! as the Midrash (Biblical exposition) is entirely concealed from us; and even they who wrote commentaries upon the Talmud, never made an attempt to fathom its meaning. And my father, my teacher, blessed be his memory! contemplated writing an explanatory commentary, as he mentions in his "Commentary on the Mishnah" but refrained from doing so. And Moses was afraid to approach it, as he says in the beginning of his Hamore 1). Nevertheless, after my father's death, I devoted considerable energy to make some explanations regarding this subject, and I did not withdraw from this step because, after all my study, I came to the conclusion that it is of great importance. My explanation shall, however, merely serve to call the attention of thy heart and thy thought so that thou shalt open thine eyes and comprehend the manner in which the sages spoke in their so-called Medrashim. From my words, shalt thou be able to determine what are the real meanings of their words, and I shall be thy prophet while thou shalt be my spokesman. Thus, thou wilt cause thy soul to refrain from mocking at, or denying the truth of the words of the sages; and, on the other hand, to refrain from thinking that the miracles which happened to the sages are as important as either that of the dividing of the Red Sea (Exodus 14, 22.) which happened to Moses and Israel, who went forth from Egypt, or the miracle caused by Elisha and Elija when the Jordan was divided for them (II Kings 2, 14). Such a presumption arises because you may take the so-called Derash literally from the facts as stated; but there is sufficient evidence to indicate that there are many stories and Derashoth in which hidden meanings are found besides the plain interpretation patent to every one. And how much more can we understand that from what my father, my teacher, blessed be his memory, has revealed in his book! I intend to explain this to thee more plainly

1) A book of philosophy by Moses Maimonides, called Hamore (The Guide).

they say (Erubim fol. 16, 104) 3) Raba empowered an interpreter to say in his name: "The words which I have said in your presence were a gross mistake." Such are the countless events which cannot be understood except through undisputed evidence, as my father, my teacher, blessed be his memory! said in explaining the same; and this can easily be understood by anyone who does not depend upon his own way of explaining the thing.

V. And after this preamble, I crave the help of the Almighty that I may comprehend the truth, and I shall proceed. The different parts of the Derashoth or interpretations which are found to be the utterance of the sages, blessed be their memories, whether in the Talmud or in any other book, may be grouped into five parts or classes.

VI. The first part treats of such Derashoth or interpretations as contain naught else but their literal meanings. Although this part needs no illustration, yet I shall give thee one to be sure of your grasping its full meaning. It is like the one mentioned in Berachoth (Vol. I, 65) It is forbidden for a man to fill his mouth with laughter in this world; for it is said (Ps. 126, 2), Then (when Messiah will come) shall our mouths be filled with laughter and our tongues with singing, etc.

VII. The second part treats of such Derashoth or interpretations of passages, as contain both a figurative and a literal meaning. As it was intended, because of frequent use, that the meaning should be unrevealed, they therefore constructed it in such a way that the literal meaning should represent just the opposite of its unrevealed and real meaning, as most of them have already been explained in the Hamore (III, 43.) as well as in the "Commentary on the Mishnah." An example may be supplied from the Talmud Ta'anith (Fol. 31): "In the future, the Holy One, praised be He! will take a dance for the righteous in the garden of Eden placing Himself in the centre, and every one will point at Him with his finger and say, (Is. 59, 9) 'Behold, this is our God; we have waited for him; we will be glad and rejoice in His salvation.'" The simplicity of this Derash will, of course, prevent every religious and thoughtful man from believing in it literally; the real object which R. Elazar aimed at, is that the reward of the righteous in the world to come will be in their obtaining from the Holy One, praised be He! such things as were impossible of attainment

3) See also Berachoth 36, Sabbath 63

it. Since we find that the sages themselves had said, concerning medical knowledge that the opinion of such and such a Rabbi did not prove to be true, as for instance, The eagle-stone (Sabbath fol. 66b) or other things mentioned. We infer from this that they did not arrive at the true ultimate conclusion of everything outside of the Torah.

III. However, thou shalt take note that this rule has some exceptions and therefore, what the sages — blessed be their memories! said, "When thou art hungry, eat; if thou art thirsty, drink; if thy dish is ripe, pour it out while it is hot," is undoubtedly true, because that theory is the main key to human health; it has been proved by many physicians as well as by physical tests, that a man should not eat until he is hungry, nor should he drink until he is thirsty; and when he feels the need of relieving himself, he ought not to delay such action.

IV. And on the other hand, it would be wrong to argue thus: Aristotle, the father of all great philosophers, although he proved by indisputable facts, the supernatural existence of the Creator, praised be He! as well as other things which are true; nevertheless, since he approved the wrong theory that the world exists from time immemorial, or that the Creator, praised be He! knows not every detail, etc., therefore, we must declare him wrong even in his correct theories, contending that because he is wrong in one thing, he must therefore, be wrong in the other. This must not be so, but we, as well as all wise and thoughtful men, must consider and ponder with all possible care, and then decide each thing upon its own merits; to preserve that which deserves preservation and to destroy that which deserves destruction; and to refrain from deciding such things that cannot be decided either way, irrespective of who says it. Just as we notice that our sages, blessed be their memories! say: "If it be a tradition then we must accept it; but as to its inference, we have a refutation." In a like manner, concerning those laws which they were unable to decide either way, they said Teiku, meaning the question remains unsolved. Similarly, we find that when they discovered that the opinion they held was wrong they retracted it frankly declaring a certain Rabbi changed his words. "The academy of Hillel retracted their earlier decision and decided in accordance with the academy of Shammai". Furthermore, we find them so addicted to the truth that

or the similarity of the two words, Beshachbecha (when thou liest down) mentioned in the Sh'm'a and Mishkabcha (thy bed) mentioned in the quoted verse of Psalms. This rule is known in the Talmud as the rule of analogy. The second and more convincing reason is that in the Sh'm'a great stress is laid upon obedience to the Yetzer Tob, the so-called good inclination, the purpose thereof being to believe in everlasting and supremacy of God, to love Him, to serve Him, to believe in His reward and punishment, and the duty of subduing the so-called evil inclination while saying, Ye seek not after your heart and your eyes, etc., (Num. 15 30) and strengthening the so-called good inclination while saying, And be holy unto your God (Ib. 15, 40.). What is stated later: If he overcome him, it is well, etc. means that if the passion will continue to overpower the wisdom and will fail to be subdued after all these remedies, let him mention the day of death through which he will subdue him, for the mere fact of mentioning the end of all human things, is sufficient cause to break down the pride of the so-called evil inclination as Akabia b. Mahalalel said: "If thou wilt look upon these three things, thou wilt not approach any sin, etc." (Aboth 3, 5.).

IX. The fourth part contains explanations of certain passages in a poetical style; but their intention was not that every one should believe that this is the meaning of that passage, God forbid to think that, and this is meant what the sages, blessed be their memory! said: "The plain meaning of the passage is a thing in itself." An example of this part can be found in the Talmud (Taanith fol. 9a) where R. Jochanan said: "What is meant by the passage (Deu. 14, 22.) Asser Te'asser, Thou shalt truly tithe? This is to mean: Thou shalt give tithes in order that thou mayest become rich," 5) as it is also explained there what is meant by Ad-beili-Dai? Raba b. Chama, in the name of Rab said: "Untill your lips will wear out saying enough." And think not like those who do not grasp the real truth that every simple Derash or so-called allegorical explanation of the passage uttered by the sages, was handed over by tradition, like the principal parts of the Torah, because the fact is otherwise; that the explanation of such passages which do not involve either a dogma of a religious principle or any law of the Torah, has no traditional bearing, but was explained by the authors, merely according to their own knowledge and feeling. And many of

Asser means "tithes," Osher, "rich." Both are spelled alike.

in this world. This is the highest and best reward; he likens the reward, therefore, to a dance — and the individual joy, to the pointing with their fingers at the Holy One, praised be he! and thus he describes the whole situation in a brief manner. From this shalt thou form an opinion upon all other similar things.

VIII. The third part treats of such Derashoth as contain none other but their simple meanings — the plain and simple meaning is, however, so difficult that most do not understand it; and if one does understand it, the arrangement of the essay is constructed so peculiarly that it often lacks, or is entirely without order, and in many instances the reader will find a confusion of different objects or terms of words used therein which resemble the foregoing part and whose hidden meanings may even exceed the foregoing one. Therefore, it is urgent not to be hasty in determining its meaning lest one will err and thus be led astray from the right course. An example of this part is that of the Talmud (Vol. I, 11): "Always shall a man provoke the Yetzer Tob (good inclination) against the Yetzer Ra'a (evil inclination), as it is said (Ps. 4, 5.) Tremble, and sin not. If he overcome it: then it is well, but if not, then he should read the Sh'm'a; 4) if he overcome it, it is well, but if not, then he should remind himself of the day of death, as it is said, And be still Selah (Ib.)." Now, although it has none other than its simple meaning, it is nevertheless difficult to comprehend this interpretation because of a lack of understanding of the terms "good" and "evil" inclinations, as well as of the causes which are mentioned. I shall, therefore, explain it at length, so that thou shalt be able to compare all others belonging to this part with this particular one. Thus I say, The word, Yargiz (provoke) means to rule; Yetzer Tob, means the wisdom of the man and Yetzer Ra'a means the passions and lust of the human body or something of that sort. And the real meaning of that statement is that a man should endeavor to rule by his intellect and knowledge over the physical lust and passions of the body; and this he must always bear in mind. If this is sufficient to suppress his passions, it is well; but if not, then let him add to the mere thinking, the action of his mouth, uttering certain passages which may cause the passion to subside by occupying his attentions with other things, and therefore read the Sh'm'a. This particular chapter has been selected for two reasons; first because

4) Hear O Israe the Lord our God is one God (Deu. 6, 4).

of Hillel appealed to the School of Shammai saying: "Did it not happen that the elders of Shammai's school and the elders of Hillel's school once visited R. Jachonan b. Haturani and they found him sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but his table was within the house and they said nothing to him? Hence we have a precedent that makes it proper?" To which the school of Shammai answered: "You cannot establish a precedent from this incident, because they did say to him, 'If thou hast always been accustomed to do so, then thou hast never fulfilled the commandment of Succah.'" The same can be found in the treatise of Kethuboth and in many other places.

XI. Secondly, for the purpose of drawing a moral as the one (Vol. I, 122) "Always shall a man be as humble and calm as Hillel and not so pedantic as Sammai. It happened once that a man laid a wager with another, etc.," and Hillel did not become angry. The moral that we may draw from this is that every man should try to imitate the character of Hillel and not become pedantic or angry even when provoked; for this is the best and most praiseworthy indication of character. Many similar stories referring to this can be found in the Talmud.

XII. Thirdly, in order to derive a religious principal as the one (Taanith fol. 31.) It happened once that Choni, the Ma'agel, was requested to pray for rain. He drew a circle around him and said "Sovereign of the Universe, Thy children have turned unto me, etc." This story shows the stability of the firmly established faith that the Lord listens unto the voice of His righteous servants and answers them when they are in distress, as it is said (Deu. 4. 7.) For what great nation is there that hath gods so nigh unto it, as is the Lord our God at all times that we call upon Him? And it is also said through the prophets (Is. 58, 9.) Then shalt thou call and the Lord will answer, and also (Ps. 91, 15.) When he calleth upon Me, I will answer him. A similar story is also told (Taanith fol 19) of Nakdimon b. Gurion.

XIII. Fourthly, to call attention to a miracle or some wonderful incident, as the one (Yoma fol. 83.) concerning the story of R. Meier, R. Juda and R. Jose, who were travelling on the road when R. Meier guessed right regarding the honesty of the inn-keeper after he examined the name and its meaning. The same can be found (Megillah fol. 16.) R. Juda the Prince of the Exile sent to R. Oshia, a thigh cut from one of his best calves, and a jar full of wine. Whereupon

them are used merely as figures of speech in a poetical style, or are explained in that poetical form. Thus I have no doubt that when R. Joshua said (Zebachim fol. 116.) regarding the sentence (Ex. 18, 1.) And Jethro heard. What did he hear? R. Joshua said, "the war of Amalek." 6) This is merely an opinion, not a tradition and his bringing of evidence to support his opinion proves that it is so, for in a tradition we need no evidence; furthermore, the fact that all other sages differ with him on this explanation proves this also. The same can be said regarding the explanation of (Ex. 15, 22.) And Moses caused Israel to depart from the Red Sea, i. e., He caused them to do so by talking unto them with soft words. And instances like this thou wilt find not clear in the Talmud in numerous places, where they are constructed in a poetical form. Only a fool or an ignorant person will dispute this. They are constructed in different styles because each author has his own taste and, as with other poets, each wrote after his own fashion.

X. The fifth part treats of such Derashoth or allegorical explanations as contain exaggeration like the one of (Pessachim fol. 62.) Mar Zutra said: "Between Azel and Azel, 7) there are four hundred camel-loads of critical researches due to the presence of numerous contradictions." The first Azel is at the beginning of the verse and the second is at the end, And Azel had six sons, and these are their names, Azrikam, and Bacheru, and Ishmael, and She'aryah, and Obdiah, and Chanan, all these were the sons of Azel. Even if we say, as some others explain it, that this refers to the Azel of the next verst, it still must be taken as an exaggeration; for if in the whole book, there would not be four hundred camel-loads of Derash explanation, how then could there be that many in two passages only? It must be, therefore, as others say, an exaggeration. And this part will become small after it will be subdivided into more parts as I shall do, for exaggerations are employed in parts of stories, and stories are to be divided into four respective parts. The first part consists of true stories told for the purpose of deciding a question of law as to a precedent, like the one: (Succah fol. 3) concerning him who is sitting with his head and the greater part of his body within the Succah but with his table in the house. The academy of Shammai said it is not proper and the academy of Hillel said it is proper. The school

6) Ex. 17, 8-14.

7) Two passages in Chronicles 8.

the Mishnah, but in the Gemara, they are numberless. An illustration of this may be found (Megilia fol. 7b) : "Raba and R. Zeira were banqueting together ; during the banquet Rabba stood up and slaughtered R. Zeira. He craved to God for mercy and R. Zeira returned to life." The meaning of this is that Rabba beat R. Zeira and wounded him so severely that the latter was at the point of death ; he uses the term "slaughtered him" because it was severe, or it might have been at the throat. And the word Achaye (made him return to life) means he became well. The word is frequently used for that meaning. 8) Many similar stories are found in the Talmud.

XVI. The fourth part consists of stories which actually occurred ; but they are told in parable form so that not every one is able to understand them, unless he understands the real interpretation of such language. In some instances even an ignorant person will soon recognize that the facts are exaggerated, but he will take in literally, for the reason that he lacks a knowledge of the natural philosophy required to explain it. An illustration of this can be found in Succah. I have no desire to dwell at length upon this particular subject.

XVII. Thou shalt not wonder at the fact that the sages, blessed be their memories ! in their researches, use the parable and riddle word-style, and not plain, ordinary language ; this is due to the fact that they themselves explain certain passages of the Prophets in that style. See Berachoth, on the passage in which the sages explained it in parable style although the prophets stated it in simple language as if there were no other meaning to it. Here I wish to emphasize however that I do not mean that those passages have any other meaning than that which the sages explained. If the style of the parable is applied to the words of the prophets, how much more then should this style be applied to the words of the sages which cannot be understood in any other way ? And concerning this, my father, my teacher, blessed be his memory ! has long ago called attention to this particular fact in his "Commentary on the Mishnah."

XVIII. And we found a place in Talmud where it is openly admitted that the sages spoke parable style and that their words should not always be taken literally (Erubin fol. 63) "A disciple of R. Eliezer decided a lawful question in the latter's presence. R. Eliezer said to his wife, Ema Shalom, 'I wonder if he will live through this year ?' And he died during that year. 'Art thou a prophet ?' his wife asked

8) See II Kings 20, 7 and Isaiah 38. that the word is used for "becoming well.

the latter answered him, Thou hast fulfilled the commandment of sending gifts to the needy. (Esther 9, 22.) Thereupon R. Juda sent him the whole of the calf with three jars of wine. The latter in return sent him a message saying, "Rabbi, thou hast fulfilled the custom And of sending portions one to another." (Esther 9, 22). Other similar incidents are recorded in the Talmud in great numbers, especially in the treatise of Gittin. After glancing over the opinions expressed by many on the fourth class of stories, it seems that every one belongs to one of the former three groups, but when you consider them and analyze them thoroughly thou wilt find they belong to a separate group ; hence I placed them in a fourth division.

XIV. The second part of the stories consists of such stories as did not actually occur but were seen in dreams ; they speak of them as real stories, because they believed that no thoughtful man would ever mistake them for real facts ; as the one (Vol. I, 24.) We are taught (in a Baraita) R. Ishmael said : "Once upon entering the holy of holies, to prepare incense, I noticed etc.," and many other similar stories. And the same is true regarding certain stories in which are mentioned the visions of the prophets, how God spoke to them, and also the stories of demons. The thoughtless observer who, for the sake of believing, thinks that these things occurred exactly as stated though the facts are contrary to common sense, in doing so, is both foolish and ignorant of the laws of nature. For all the stories of miracles, told by the sages, blessed be their memories, are stated in language similar to that employed by the prophet, who told in plain language whatever they saw in their visions, just as my father, my teacher, blessed be his memory ! explained it in "The Guide."

XV. The third part consists of stories which actually occurred, but were exaggerated in the belief that no thoughtful man would mistake their meaning. And the sages admitted using such a style, as they say (Tamid fol. 29.) "The Torah spoke in exaggerated language, the prophets spoke in exaggerated language, and the sages spoke in exaggerated language ; the Torah — for it is said (Deu. 1, 28.) The cities are great and fortified up to heaven ; the prophets — for it is said (I King 1.) So that the earth was rent at their noise. The sages— when they speak of the heap of ashes on the altar ; what the Mishnah says (Ib.) in regard to the vine which stood at the entrance of the Temple, and what they say concerning the curtain which separated the holy of holies from the Hechal." These are but three instances in

CHAPTER ONE

פרק ראשון

ROM what time on may we read the *Sh'm'a* of the evening?² "From the time the priests enter to eat their *umah*³ until the end of the first h,"⁴ said R. Eliezer. But the other s say "Until midnight," and Rabban (aliel says "Until the appearance of the ning star." It happened that the sons Rabban Gamaliel came [very late at t] from a banquet and told Rabban Ga-el that they had not yet read the *Sh'm'a*, eupon he said to them: "If the morning has not yet appeared you must read it." (Gemara) Let us see: when do the priests : to eat the *Terumah*? Is it not when stars appear? Let then the Mishnah say : m the time the stars appear!" In using expression, he lets us hear something eaway; namely, that with the appearing of stars, the priests are allowed to eat their *umah*, because the forgiveness-offering ch will be brought on the morrow] is not idrance, as we have been taught; "And the sun hath set, he shall be clean (Lev. 7.) i. e., the waiting for the setting of un prevents him from eating the *Teru-* but not his forgiveness-offering." Ib. b) R. Jose said: "Twilight lasts as as a twinkling; this one comes and that goes, and it is impossible to determine its time."

Fol. 3a) "Until the end of the first 1," said R. Eliezer. Let us see: with 1 does R. Eliezer agree? If he hold that ight is divided into three watches, then im say "until the end of the fourth "; and if he hold that the night is divided four watches, then let him say til the end of the third r?" He holds indeed that the night has

אימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר. מעשה וכאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע. אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות.

גמ' מכדי כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים ליתני משעת צאת הכוכבים מלתא אנכ אורחיה קא משמע לן כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים והא קמ"ל דכפרה לא מעכבא. כדתניא (ויקרא כב) ובא השמש ומהר ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה.

(ע"ב) א"ר יוסי בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא וא"א לעמוד עליו :

(ד' ג) עד סוף האשמורה דר"א מאי קסבר ר"א אי קסבר ג' משמרות הוי הלילה לימא עד ד' שעות ואי קסבר ד' משמרות הוי הלילה לימא עד ג' שעות לעולם קסבר ג' משמרות

The treatise *Berachoth* treats of Benedictions and prayers. The *Sh'm'a* consists of three sections: *Sh'm'a* (Deu. 6, 4-9), *V'haya* (Ib. 11, 12-22.) and *Vayomer* (Num. 15, 41.) The term *Sh'm'a* refers also to the two Benedictions before the *Sh'm'a* and the two Benedictions after it. The *Sh'm'a* is called *Sh'm'a* from the word with which it begins. The Mishnah begins with the evening *Sh'm'a* following its Biblical order: *When thou lieth down, and thou riseth up* (Deu. 6, 7), or as at the creation: *And it was evening and it was morning* (Gen. 1, 5). Heave-offering.—Priests who were ritually unclean were to abstain from the use of sacerdotal food until they bathed themselves in the evening (Lev. 22, 6-7). See note 5.

him. The disciple's name and his father's name," continued the Talmud, "were purposely mentioned, that we should not construe it as a parable, but as a true fact." From this is clear that in many instances their words were not taken literally, but in parable form. Put this proof in thy heart and let thine eyes watch it, for it is a wonderful thing as well as important evidence. This was called to my attention by one of my wise disciples and this last part of the narration is very much like the second part, treating of the *Derash* or allegorical explanations (mentioned above). They are both important parts, containing great and wonderful events which could not be revealed to every one, and they have therefore spoken in parable style. Finally thou shalt know that there is one thing which thou must always remember which will be of great help to thee in determining the exact meaning of the story—namely, that many stories contain a mixture of all these parts, of true stories, of parable, of dreams, etc. And if thou wilt attempt to explain the whole in any particular form, either in plain form or in any other way, thou wilt come to naught, an example of which can be found in *Chagiga* and in many other parts of the Talmud, only I cannot dwell upon it in detail because I am not allowed to go too deeply into the revelation of such secrets. And I trust that the explanations I have offered, will be sufficient for every thoughtful man; and that henceforth it will be easy for every one to determine the exact part to which every *Derash* belongs. And through this, he will avoid spreading evil reports like the Karaites and the fools did upon the words of the sages blessed be their memories; this will also prevent a man from going to the other extreme of believing foolishly in every impossible thing, thus causing him to think that the sages reported impossible things and things which did not exist, and in this way, finally leading him to deny the existence of the Holy One, praised be He!

XIX. Behold this carefully, for it is a great pillar and fortified wall against such things.

And now come thou, blessed of God. Put this like a seal upon thy breast and like *Tephilin* (*Philacteries*) between thine eyes.

Let this be an opening and an introduction for whatever thou wilt read or hear in the future of any *Derash* or story and cast thy lot among the true and virtuous scholars, but not among those who turn things up-side down and who walk foolishly after all nonsense.

And the Lord shall in His mercy lead you in the righteous path so that thy feet shall walk straight in His chosen path. Amen.

הע